

KS. PIOTR BRIKS, *Podręczny słownik hebrajsko-polski i aramejsko-polski Starego Testamentu*, Oficyna Wydawnicza „Vocatio”, Warszawa 1999, s. 423.

Nakładem wydawnictwa „Vocatio” ukazał się słownik hebrajsko-polski i aramejsko-polski do Starego Testamentu. Nie licząc skromnego przedsięwzięcia ks. Pawła Leksa sprzed wielu lat, mamy do czynienia z wydarzeniem bez precedensu. Słownik powstał w oparciu o krytyczne opracowanie tekstu masoreckiego „Biblia Hebraica Stuttgartensia” K. Elligera i W. Rudolpha.

Oceniając dzieło autorstwa ks. Piotra Briksa, należy zwrócić uwagę na obecność praktycznie całego słownictwa Starego Testamentu. Zważywszy na objętość książki, można uznać to za jej ogromną zaletę. Wszelkie porównania z obszerniejszymi publikacjami zagranicznymi nic pod tym względem jej nie ujmują. Bardzo dobrze świadczy to o pracy samego autora.

Mocną stroną słownika jest onomastyka. Uwzględnione zostały nie tylko powszechnie znane dane geograficzne i nazwy osób, ale także imiona pojawiające się w tekście Biblii Hebrajskiej niezmiernie rzadko. Nazwy hebrajskie podane są najczęściej w brzmieniu zasymilowanym przez Biblię Tysiąclecia. Dotyczy to głównie osób. Zaś nazwy miejsc respektują przede wszystkim brzmienie oryginalne.

Czasowniki hebrajskie mają podane niemal wszystkie swoje znaczenia. Choć — jak zaznacza sam autor — bardziej opiera się na ich polu semantycznym; nie podaje wszystkich możliwych znaczeń. Usprawiedliwia to jednak ograniczona objętość słownika.

Rzeczowniki i przymiotniki podane są w formie bardzo jednolitej, zawsze z uwzględnieniem ich rodzaju. O ile jednak brak *status constructus* w większości słów jest oczywisty, o tyle nieobecność tej formy w wyrazach o nieregularnej odmianie staje się już pewnym utrudnieniem.

Załączony na końcu słownik aramejsko-polski stanowi swego rodzaju aneks. Nie zawiera bowiem pełnego słownictwa aramejskiego. Przedstawia tylko wyrazy, które odnaleźć można w nielicznych fragmentach Starego Testamentu napisanych w tym języku.

Niewykluczone, że obecne w słowniku drobne błędy (złe odnośniki do źródłosłowa, sporadyczne błędy w transliteracji itp.) powstały raczej wskutek niedociągnięć na etapie redakcji i druku.

Z pewnością dzieło Ks. Piotra Briksa okaże się niezwykle praktyczną pomocą dla wielu egzegetów i studentów biblistyki skazanych na sięganie po drogie i trudnodostępne opracowania obcojęzyczne. Polska biblistyka wzbogaciła się w tym przypadku o pozycję nie tylko wartościową, ale przede wszystkim niezwykle po-

trzebną. Należy mieć też nadzieję, że prezentowany słownik stanie się zachętą dla innych do realizacji podobnych przedsięwzięć.

Bydgoszcz-Kraków

PRZEMYSŁAW DEC

KS. ANTONI PACIOREK, *Ewangelia umiłowanego ucznia*, Red. Wyd. KUL, Lublin 2000, ss. 422.

Ks. prof. Paciorek jest długoletnim wykładowcą Pisma Świętego i cenionym tłumaczem literatury starożytnej. Jako kierownik Katedry Egzegezy Ksiąg Narracyjnych Nowego Testamentu na Wydziale Teologicznym KUL, zajmuje się szczególnie badaniami nad tekstem i orędziem Ewangelii. Jest też redaktorem naukowym tzw. „Biblii Lubelskiej”, wydawanej przez Katolicki Uniwersytet Lubelski. W ramach tej serii przygotował m.in. nowy przekład Ewangelii św. Jana z komentarzem. Czekając na jego publikację, przygotował jednocześnie niniejszą pracę, która jest wprowadzeniem w zagadnienia literackie i teologiczne czwartej Ewangelii. Wiadomo, jak trudne są to zagadnienia i jak wiele problemów ciągle czeka na wyjaśnienie. Wielu egzegetów strawiło życie na studiowaniu tej jednej Ewangelii i umierało w przekonaniu, że nie można jej zgłębić do końca. Stąd nasza wielka wdzięczność dla Autora za przybliżenie polskiemu czytelnikowi przesłania, jakie od wieków niesie „Ewangelia umiłowanego ucznia”. Już w „Słowie wstępnym” znajdujemy wyjaśnienie tytułu książki: „Autor publikacji prezentuje pogląd, że pod tym zagadkowym określeniem ukrywa się Jan Apostoł”. Zarazem jednak wskazuje, że „każdy uczeń Chrystusa jest Jego umiłowanym uczniem!” (s. 16).

Książka składa się z trzech odrębnych części. Część pierwsza (ss. 21-154) dotyczy problematyki historyczno-literackiej Ewangelii św. Jana. Omawia w niej Autor zawile kwestie wstępne, niezbędne dla zrozumienia orędzia natchnionej Księgi. W dziewięciu rozdziałach tej części zostały przedstawione kolejno problemy jedności literackiej IV Ewangelii, jej autorstwa, środowiska powstania, związki z synoptykami, tło religijno-duchowe, adresaci i cel IV Ewangelii, niektóre właściwości jej stylu, historia i teologia, wreszcie struktura Janowej Ewangelii.

Część druga (ss. 157-279) omawia ważniejsze tematy teologiczne św. Jana: objawienie — wiara — zbawienie, a także chrystologię tej Ewangelii, jej eklezjologię i eschatologię. Jest to pierwsze w języku polskim tak obszerne opracowanie niezwykle głębokiej nauki „duchowej Ewangelii”. Autor wykorzystał najnowsze opracowania tematu, odsyłając także do polskiej literatury, choć nie jest ona zbyt bogata.

Trzecia wreszcie część książki (ss. 283-393) to „komentarz praktyczny” do Ewangelii św. Jana. Jego praktyczność polega na tym, że nie obciąża czytelnika egzegezą greckich pojęć ani odsyłaczami do fachowej literatury. Tekst święty zo-